

İSTANBUL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ GÜVENLİK ŞUBE PERSONELİNİN 2010-2012 YILLARINDA TAKSİM'DE GERÇEKLEŞEN 1 MAYIS KUTLAMALARINA DAİR ALGILARI

Hakan Batırhan KARA*
Mustafa ÜSTÜN**

Özet

Bu çalışma, 2010-2012 yılları arasında 1 Mayıs İşçi Bayramı dolayısıyla İstanbul Taksim'de yapılan kutlamaların önemli bir güvenlik sorunu yaşanmadan gerçekleştirilmesinde hangi faktörlerin etkili olduğu sorusuna cevap bulmayı amaçlamaktadır. Bu soruya cevap bulmak üzere İstanbul Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube'de çalışan polislere yöneltilen sorulara verilen cevaplardan yola çıkarak bu dönemdeki kutlamaların herhangi bir güvenlik sorununa meydan vermeden gerçekleştirilmesinde ne gibi faktörlerin etkili olduğuna ilişkin algıları ölçülmüştür. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre; Taksim'deki kutlamaların olaysız geçmesinde; hükümetin Taksim yasağını kaldırması, aktörler arasında uzlaşma kültürünün hâkim olması, kutlamalar konusunda önceki yıllarda edinilen tecrübelerle göre hareket edilmesi; 1 Mayıs'ın resmi tatil ilan edilmesi; kutlamaların bir rekabet aracı olarak değil bayram olarak algılanması gibi faktörlerin etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: 1 Mayıs, Toplumsal Olay, Güvenlik Şube, Polis, Uzlaşma.

THE PERCEPTION OF ISTANBUL POLICE SECURITY DEPARTMENT PERSONEL ABOUT 1 MAY LABOUR DAY IN TAKSİM BETWEEN 2010-2012

Abstract

In this study, May 1st Labor Day which was celebrated in Taksim between 2010 and 2012 was handled as an example event. The perceptions of the Istanbul Security Department's personnel were measured about the Labor Day celebrations in this period. According to the findings; the government's allowance on celebrations to be held in Taksim Square, having a provided cooperation culture among the actors, acting based on the previous experiences, announcing the May 1st Labor Day as official holiday, and perceiving that day as holiday provided a hassle-free and unproblematic celebrations.

Keywords: May 1st, Social Events, Security Department, Police, Reconciliation

* Dr., hakanbatirhan@yahoo.com.

** Dr., ustunmustafa@gmail.com.

1. Giriş

Toplumsal hareketler, eylem olarak insanların taleplerini topluca ifade etmesinin dışı vurmuş şeklidir ve insanlık tarihi kadar eskidir. Ancak toplumsal hareketlerin sosyal bilimlerin ilgi alanına girmesi Fransız Devrimi ile birlikte olmuştur (Le Bon, 1896). Devrim sonrasında artarak devam eden toplumsal hareketler daha çok ekonomik ve yönetimle ilgili taleplerden kaynaklanmıştır. Bu dönemde ulus devlet oluşumuna da etki eden toplumsal hareketler, devletlerin iç siyasetini ilgilendiren bir husus olmuştur (Çetinkaya, 2008: 35; Çayır, 1999). Daha çok işçi sınıfının rol aldığı bu hareketlerde dile getirilen talepler maaş, yemek, uygun çalışma koşulları ve iyi bir yönetim ekseninde şekillenmiştir. 1960'ların sonuna kadar bu özellikleri ile anılan toplumsal hareketlere Eski Toplumsal Hareketler denmiştir. Bu teoride toplumsal hareketler, bireylerin kolektif bir biçimde bir araya gelmesi ve hareket etmesi şeklinde ele alınmıştır. Ancak bu hareketlerdeki insanlar ve talepleri olumsuz bir bakış açısıyla tasvir edilmiştir (Le Bon, 2012; Çetinkaya, 2014). Sosyologların akıl dışı olarak tanımladığı Eski Toplumsal Hareketler, devletlerin demokrasiye geçişinde itici güç olmuştur (Della Porta ve Tarrow, 2005). Toplumsal hareketlerin eski diye tanımlanan bu ilk hali yüzyıllar boyunca devam etmiştir.

Geçmişte hastalıklı bir ruh halinin yansıması olarak görülse de günümüzde toplumsal hareketlere bakış açısı farklılaşmıştır. Gelişmiş demokratik bir anlayışın yansıması olarak toplumsal hareketler bir ruh hastalığı ve bu hareketlere katılanlara bir ruh hastası olarak görülmemekte, aksine toplumsal hareketler demokrasiler için bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede toplumsal hareketler siyasal katılımı ve kamu politikalarının oluşturulmasında ve uygulanmasında demokratik katılımı artırdığı için faydalı görülmektedir (Dirlik, 2014:79).

1960'lara kadar eski diye tanımlanan toplumsal hareketler, değişen sosyal yapı içinde devrim göstermiştir. 1960'ların sonlarında ortaya çıkan sosyal yapı, önceki yıllarda olduğu gibi yalnızca ekonomik kaygılarla hareket etmemekteydi. İnsanlar artık kimliklerini daha rahat ifade etmek ve yaşamak amacıyla da bir araya gelebiliyordu. Önceleri işçi sınıfının hâkim olduğu toplumsal hareketler artık geniş bir toplumsal yelpazeden katılımlarla gerçekleşen çok kimlikli bir hale gelmişti. 1960'ların sonunda ortaya çıkan bu toplumsal hareketler ise bir bakış açısına göre Yeni Toplumsal Hareketler olarak adlandırılmıştır.

Toplumsal hareketlerin yeni hali uluslararası düzeyde ve/veya sivil toplum örgütleri tarafından organize edilerek gerçekleşmeye başlamıştır (Çetinkaya, 2008; Della Porta ve Tarrow, 2005; Çayır, 1999). Yeni toplumsal hareketlerin “yayılmacı”, “yerel” ve “dışa dönük” olmak üzere üç temel özelliği bulunmaktadır. (Della Porta ve Tarrow, 2005:3-5). Buna göre yerelde oluşan toplumsal hareketler ve fikirler dışı yayılabilmekte veya dışta oluşan hareketler ve fikirler de yereli etkileyebilmektedir.

Eski halinin aksine uluslararası bir boyut kazanan toplumsal hareketlerde işçi sınıfı yerine artık çok farklı kimliklere sahip gruplar rol almaya başlamıştır. Eski diye nitelenen hareketlere göre dönüştüğü söylenen toplumsal hareketleri açıklayabilmek için ABD

kaynaklı Kaynak Mobilizasyonu Teorisi ve Avrupa kaynaklı Yeni Toplumsal Hareketler Teorisi geliştirilmiştir.

Kaynak Mobilizasyonu teorisyenleri toplumsal hareketlerin yapısını incelemiştir (Çetinkaya, 2014). Bu teori, toplumsal hareketleri oluşturan örgütlerin para ve insan kaynağını nasıl bir araya getirdiğini ele almıştır. Yeni Toplumsal Hareketler ise katılımcı grupların bir araya gelmesi ve kolektif hareket etmesi ile ilgilenmiştir.

Yeni diye tanımlanabilecek toplumsal hareketler diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de görülmektedir. Yeni Toplumsal Hareketler için Türkiye’de örnek verilebilecek önemli bir hareket de İstanbul’da gerçekleşen veya gerçekleştirilmeye çalışılan 1 Mayıs kutlamalarıdır. Bu çalışmada da bu örnek incelenecektir. Bu örneğin ele alınma sebebi Türkiye’deki en önemli toplumsal hareketlerden birisinin 1 Mayıs İşçi Bayramı kutlamaları olmasıdır. Bu kutlamaların önem kazanmasında 1977 yılında İstanbul Taksim’de yaşanan ve 34 kişinin can verdiği olaylar ana sebep olmuştur. O kadar ki bu yıldan sonra 1 Mayıs kavramı Taksim ile özdeşleşmiştir. Tarihteki bu önemine binaen Taksim’de yapılan ve yapılmaya çalışılan ya da yasaklanan 1 Mayıs’lar sosyal bilimler açısından incelemeye değer bir konudur. Bu sebeple bu çalışmada 2010-2012 yıllarında Taksim’de gerçekleştirilen ve önceki yıllara göre güvenlik açısından olaysız geçen İşçi Bayramı kutlamaları ele alınmıştır. Bu kutlamaların organizasyon ve uygulama safhalarını yürüten İstanbul Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube personelinin bu konu hakkındaki algıları ölçülmüştür. Çalışmada önce toplumsal hareketler, 1 Mayıs kavramları, ardından toplumsal hareketler teorileri, müzakere kavramı aktarılacaktır. Bu bölümlerin ardından Türkiye’de toplumsal hareketlere işçi örgütlenmesi ve hareketi bağlamında değinilecek ve son olarak da araştırma metodolojisi ve bulguları sunulacaktır.

2. Kavram

Çıkar gruplarının bir şikayet çevresinde bir araya gelerek ortaklaşa gerçekleştirdiği eylemler toplumsal hareketler olarak tanımlanmaktadır (Tilly, 2008:13). Bir başka tanımda ise toplumsal hareketler, “elitlere, otoritelere, başka gruplara ya da kültürel kodlara karşı, elitler, diğer gruplar ve unsurlarla kalıcı bir etkileşim içinde, ortak hedeflere sahip ve dayanışma içinde olan bireyler tarafından geliştirilen kolektif eylemler” olarak tanımlanmaktadır (Tarrow’dan akt. Demiroğlu, 2014:134). Toplumsal hareketler kolektif eylem dışında “kriz” olarak da görülmektedir (Çayır, 1999:13).

Hukuk literatüründe toplumsal hareketler, toplantı ve gösteri yürüyüşü olarak adlandırılmakta ve buna göre hükümler düzenlenmektedir. Ancak toplantı ve gösteri yürüyüşü terimlerinin içerdiği anlamlar birbirinden farklı eylemleri ifade etmektedir. Buna göre toplantı, belirli konular üzerinde ifade beyan etmek, toplumu bilgilendirmek ve kamuoyu yaratmak amacıyla örgütlü olarak açık veya kapalı yerlerde belirli zamanlarda gerçekleştirilen etkinliklerdir (Atalay, 1993:4; Büyükdöğeri, 1994: 4). Gösteri yürüyüşü ise basit tanımıyla, kamuoyu oluşturmak, dikkatleri belirli bir toplumsal problem üzerine çekerek toplumu uyarmak ve baskı aracı oluşturmak için iki nokta arasında yürüyüş düzenlemektir. Gösteri, Latince “demonstratio” kökünden gelen, insanlara işaret edilmesi, dikkat çekilmesi ve belli bir şeyin gösterilmesi anlamına gelmektedir (Atalay, 1993:8).

1 Mayıs kavramı ise 1800'lü yılların sonlarında ABD'de gündeme gelmiştir. Sanayi Devrimi sonrasında işçilerin uzun çalışma süreleri, ağır çalışma koşulları ve düşük ücretleri Amerikan İşçi Federasyonunun 1 Mayıs 1886'da ülke çapında yaptığı gösterilerle protesto edilir (Gürel, 1979). 1 Mayıs'ta başlayıp sonraki günlerde de devam eden bu gösteriler süresince işçiler ve polis karşı karşıya gelir. Bu karşılaşma sırasında silahlı ve bombalı olaylar gerçekleşir ve sonuçta işçilerden ve polislerden ölenler olur (Fricke, 2008). Bu eylemlerden sonra Fransa'da 1888 yılında 1. Enternasyonel, 1 Mayıs 1889 tarihinde ise 2. Enternasyonel Kongresi yapılır. İkinci kongrede 1 Mayıs uluslararası eylem günü olarak kabul edilir (Fricke, 2008). Böylece bu kongre kararı üzerine, ilk olarak 1890 yılında, dünyanın farklı ülkelerinde işçiler 1 Mayıs'ta çeşitli etkinlikler gerçekleştirir.

Türkiye'de ise 1 Mayıs kutlamaları ilk defa 1909 yılında kapalı alanda yapılır, açık alanda 1 Mayıs kutlamaları ise 1921 yılında gerçekleşir (Gürel, 1979:15). Bu kutlamalar daha çok işçi sınıfının yoğun olduğu Ankara, İstanbul, İzmir, Adapazarı gibi büyük şehirlerde olur. Ancak bu kutlamaların kitlesel olarak ve açık alanlarda yapılması 1976 yılına kadar yasaktır. 1976 yılında ise Bahar Bayramı adıyla Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) organizesinde ilk defa kitlesel olarak ve açık alanda kutlamalar yapılır. Geniş bir katılımı olduğu bu kutlama ilk defa İstanbul Taksim alanında gerçekleşmiştir. 1977 yılında da aynı şekilde Taksim alanında kutlanan 1 Mayıs, kutlamanın sonunda çıkan olaylar sonucunda resmi kayıtlara göre 34 kişinin ölümüyle anılmaya başlanır (Kara, 2002). Bu olayların ardından 1 Mayıs için Taksim'e tarihi bir anlam yüklenir.

3. Toplumsal Hareketler

Bu bölümde toplumsal hareketler konusunda alanyazında geçen iki teori özetlenecektir. Bu teorilerden ilkinde göre 1960'lara kadar gelen süreçteki toplumsal hareketler eski, bu tarihten sonraki hareketler ise yeni olarak isimlendirilmektedir. Bu isimlendirmede tarih ana belirleyici özellik değildir. Bu isimlendirmede daha çok değişen sosyal yapı ve bunun yansıması etkin olmuştur. Bu teori, toplumsal hareketlerin nasıl oluştuğunu incelemektedir. Diğer teori ise toplumsal hareketlerin oluşabilmesi için değişik kaynaklara ihtiyaç olduğunu söylemekte ve bu kaynakların nasıl bir araya geldiğini ele almaktadır.

3.1. Yeni Toplumsal Hareketler

1960 yılının sonları 1970'lerin başlarında gelişen toplumsal hareketler, sosyologların bakış açısını değiştirmiştir. Toplumsal hareketlere bakış açısının değişmesinin nedeni, sanayi devrimi sonrası oluşan toplum yapısının yeni bir dönüşüm yaşamasıdır. Buna göre ekonomik toplum yapısı artık "post endüstriyel/materyal" bir yapıya dönüşmüş ve bu yapıda işçiler değil farklı kimlik yapılarındaki insanların talepleri yükselmeye başlamıştır (Wieviorka, 2005:5; Demiroğlu, 2014:136). 1960 yılından sonraki süreç iki bakış açısı ile değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu bakış açılarından birisi Yeni Toplumsal Hareketler teorisi. Bu teoriyi geliştiren teorisyenler toplumsal hareketlerin sosyokültürel boyutuyla meşgul olmuştur (Çayır, 1999). Yani bu teorisyenler, insanların bir araya nasıl geldiği ve toplumsal hareketlerin nasıl ortaya çıktığı sorularına cevap aramışlardır. Yeni olarak tanımlanan bu süreçteki toplumsal hareketlerde ekonomik taleplerden çok "kültürel" alana yönelik talepler görülmüştür (Çayır, 1999).

Bu teorisyenler, eski toplumsal hareket teorisyenlerinin aksine toplumsal hareketleri normal / olağan görmekte ve katılımcıların rasyonel hareket ettiğini savunmaktadır. Yeni toplumsal hareketler, otoriteye karşı bir tepkinin sonucu değil, organize grupların değişen ilişkiler ve güç dengesi içinde birbirleriyle olan mücadelelerinin bir sonucu olarak görülmektedir (Çayır, 1999; Cohen, 1999). Bu mücadeleler eskiden işçi ile otorite arasında bir güç mücadelesi iken, 1960'ların sonuna doğru işçi ve orta sınıf tarafından sivil alanda gerçekleştirilen hareketlere dönüşmüştür (Çayır, 1999:19). İşçi ve orta sınıftan oluşan topluluklar, bu yeni dönemde daha özgür bir ortamda hayat tarzlarını yansıtmaya ve kimliklerini ifade etme amacıyla hareket etmektedir (Çayır, 1999). Dolayısıyla bu hareketler devlet otoritesini ele geçirmek yerine sivil hayatta hareket alanlarını genişletmeyi amaçlamıştır. Katılımcıların daha özgür bir hayat yaşama taleplerinin kaynağı, devletin sosyal hayatı düzenlemek isterken hayatın hemen hemen her alanında varlığını hissettirmesidir (Demiroğlu, 2014). İnsanlar, devletin varlığını hissettirdiği hayat alanlarını genişletmek ve daha özgür bir hayat yaşamak için taleplerini kolektif hareket ederek dile getirmeye başlamışlardır.

Toplumsal hareketlerin eski halinde katılımcılar tek kimlikli ve iç siyaseti ilgilendiren taleplerde bulunurken, yeni toplumsal hareketlerde ise çok kimlikli bir yapı iç siyasete konu olan taleplerin yanı sıra uluslararası taleplerde de bulunabilmektedir (Çetinkaya, 2008; Della Porta ve Tarrow, 2005; Çayır, 1999). Yani eski hareketlerde işçi ve orta sınıf aktör iken, yeni hareketlerde gençler ve eğitilmiş kişilerden oluşan yeni orta sınıf rol almıştır (Çayır, 1999:19).

Yeni toplumsal hareketlerin özelliği olan hareketlerin uluslararası boyut kazanmış olmasının yanında bu hareketleri organize eden uluslararası sivil toplum kuruluşlarının da öne çıktığı ve bu kuruluşların son yıllarda sayılarının arttığı belirtilmektedir (Tilly, 2014). Sayılarının artması ile birlikte bu kuruluşlarca düzenlenen toplumsal hareketlerde de bir artışın olduğu gözlenmektedir. Bu özelliklerinin yanında toplumsal hareketlerin merkezi olmadığı ve kararların müzakereyle alındığı söylenmektedir (Çayır, 1999:19).

Yeni toplumsal hareketler merkezi olmadığı gibi herhangi bir grup yapılaşmasını ve dolayısıyla bir otoriteye bağlı olmayı da kabul etmemektedir. Yeni toplumsal hareketlerde insanlar geçici olarak bir araya gelmekte, ittifaklar kurmaktadır (Demiroğlu, 2014). Bu ittifakların oluşması ise yukarıda belirtildiği gibi müzakereye dayalı olarak gerçekleşmektedir.

Yukarıda bahsedilen özellikleri ile yeni toplumsal hareketlere çevre duyarlılığını öne çıkaran gösteriler, küreselleşme karşıtı ve nükleer enerji karşıtı eylemler, gay-lezbiyen ve benzeri kimlikleri savunan eylemler örnek verilebilir. Bu örnekler bağlamında yeni toplumsal hareketler teorisi özetle, bu hareketlerin gerçekleşmesinde farklı sosyokültürel yapılara veya kimliklere sahip kişilerin bir araya gelerek kolektif bir şekilde davranmasını incelemiştir.

3.2. Kaynak Mobilizasyonu

1960'ların sonundan itibaren değişen toplumsal hareketleri tasvir eden bir diğer teori ise

Kaynak Mobilizasyonu Teorisi'dir. Bu teoriyi geliştiren teorisyenlere göre de toplumsal hareketler olağan birer aktivitedir ve katılımcıları rasyonel hareket etmektedir (Çayır, 1999:20). Toplumsal hareketler, sosyal çatışmaların bir türü olmasının yanında kolektif hareket olarak da görülmektedir (Touraine, 1985).

Sosyal çatışma açısından bakıldığında toplumsal hareketler organize grupların birbirleriyle mücadelesidir (Touraine, 1985). Bir diğer bakış açısına göre ise bu mücadele "dışlanmış marjinal gruplar" ile yerleşik politik aktörler arasındadır (Tilly'den akt. Çayır, 1999:21). Hangi bakış açısı ile ele alınırsa alınsın Kaynak Mobilizasyonu'nda esas olarak ele alınan, toplumsal hareketlerin aktörü olan gruplardır. Başka bir deyişle, Kaynak Mobilizasyonu Teorisine göre toplumsal hareketlerin aktörü organize gruplardır. Bu gruplar kendi ekonomik çıkarları için organize olmakta, bu amaç için kaynaklarını organize etmektedir. Bu aktörler, maddi çıkarları için "piyasa ekonomisi ve devleti kontrol etmek" istemekte ve böylece siyasal gücü hedeflemektedir" (Cohen, 1999:116). Bir başka deyişle, toplumsal hareketlerin kaynağını inceleyen Kaynak Mobilizasyonu teorisyenleri, bu konuda ekonomik bir bakış açısı geliştirmiş ve "kâr-maliyet" bağlamında görüşlerini sunmuşlardır (Johnston vd. 1999:133).

Kaynak Mobilizasyonu teorisyenleri, toplumsal hareketin ortaya çıkması için bazı kaynakların bir araya gelmesi gerektiğini savunmuşlardır (McCarthy ve Zald,1987). Teoride, toplumsal hareketleri oluşturan örgütlerin para ve insan kaynağını nasıl bir araya getirdiği sorunsalı ele alınmıştır. Oysa Yeni Toplumsal Hareketler teorisyenleri insanların nasıl kolektif hareket ettiğini incelemişlerdir.

Kaynak Mobilizasyonu'nda insanların bir araya gelmesinde bir bilincin varlığı yeterli görülümüştür (McCarthy ve Zald,1987). Eski toplumsal hareketler teorisi toplumsal olayların ortaya çıkmasında insanların mağduriyetini, yeni toplumsal hareketler teorisi ise daha özgür yaşama yönündeki istekleri tetikleyici unsurlar olarak sunmuştur.

4. Müzakere

Müzakere kavramı, en az iki taraf arasındaki sorunları kazan-kazan yöntemiyle çözme şeklinde tarif edilmektedir (Çetin ve Arslan, 2014; Gökçül, 2015). Müzakere amaç, karşı tarafı ikna ederek bir uzlaşmaya varmaktır (Çetin ve Arslan, 2014).

Müzakere, günümüzde uluslararası ilişkiler, iletişim, pazarlama, kamu yönetimi ve liderlik gibi birçok alanda kullanılmaktadır. Geçmişten bugüne bakıldığında ise müzakerenin her geçen gün daha önemli hale geldiği görülmektedir. Bu önemin artmasında kişi hakları konusundaki duyarlılığın artması, demokratik gelişim, pazarlama stratejileri ve küreselleşme gibi birçok etken bulunmaktadır.

Yukarıda bahsedildiği gibi, müzakere kamu yönetiminde özellikle de güvenlik yönetiminde son derece önemli bir problem çözme yöntemidir. Günümüz güvenlik yönetimi anlayışında gerek asayiş olayları gerekse toplumsal hareketlerde müzakere yönteminin kullanımı önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerde güvenlik kuvvetleri

müzakere yöntemine sık sık başvurmaktadır. Toplumsal hareketler gibi vatandaşların birçoğunu aynı anda etkileyen olaylarda da müzakere yöntemine başvurulması, sürpriz sonuçlarla karşılaşılması için önemli görülmektedir (ACPOS, 2010).

Müzakerede sonuç, uzlaşma olarak hedeflense de her zaman buna ulaşamayabilir. Bu hedefe ulaşmada taraflardan birisinde veya bütün tarafların bilgi, beceri, hedef, plan, iletişim ve beklentisinde bazı sorunlar bulunabilmektedir (Çetin ve Arslan, 2014:11-12). Bütün tarafların da istediğini elde ettiği yani uzlaşmanın sağlandığı bir müzakerenin olabilmesi için bazı şartların yerine getirilmesi önerilmektedir. Bunlar şu şekilde özetlenebilir (Çetin ve Arslan, 2014):

- Müzakere yeri bütün tarafların kabul edeceği bir yer olmalıdır.
- Müzakerenin başında taraflar durumlarını açık bir şekilde ortaya koyarak karşı tarafı aydınlatmalıdır.
- Taraflar birbirini etkin bir şekilde dinlemeli ve birbirine yeteri kadar konuşma imkânı tanımalıdır.
- Taraflar fikirlerini sunduktan sonra önerilerini ortaya koymalıdır.
- Müzakere sonucu bütün tarafların da kabul edeceği bir içerik ve üslupla tutanağa dökülmelidir.

Müzakere konusundaki bu öneriler toplumsal hareketler için olay öncesinde, olay sırasında veya olay sonrasında uygulanabilir. Özellikle müzakere sonucu varılan uzlaşmaya aykırı olarak gelişecek olaylarda yeniden acil bir müzakere planı hazırlanması ve uygulanması önemli görülmektedir (ACPOS, 2010). Buna göre bu tür müzakerelerde bozulan kamu düzeninin sağlanması için katılımcılarla hızlı bir şekilde iletişime geçilmesi, katılımcıların güvenini sağlayıcı hareketlerde bulunulması, onlara açık ve doğru bilgilerin iletilmesi ve gerekirse arabulucu kullanılması gerekmektedir. Tüm bunların yerine getirilmesindeki asıl amaç ise temel haklardan olan katılım ve ifade hürriyeti haklarının sağlıklı bir şekilde kullanılması için güvenli bir ortam oluşturmaktır (Office for Democratic Institutions and Human Rights, 2007; Police Executive Research Forum, 2011; Mike, 2012; Hançerli vd., 2013). Böylece bir kamu hizmet birimi olan emniyet teşkilatı, hizmet sunmakla mükellef olduğu vatandaşın haklarını koruyarak görevini yerine getirmiş olacaktır.

Kolluk güçlerinin, insanların haklarını koruması ve toplumsal hareketlerin gerçekleşmesine imkân sağlaması demokrasi açısından önemlidir. Çünkü demokrasi ve toplumsal hareketler arasında doğrusal bir ilişki vardır. Buna göre demokrasinin olduğu ülkelerde toplumsal hareketlere rastlanmakta ancak demokrasinin bulunmadığı ülkelerde toplumsal hareketler gerçekleşmemektedir (Tilly, 2008). Başka bir deyişle bir ülkede toplumsal hareketlerin çokluğu demokrasinin gelişmişliğine işaret ederken, toplumsal hareketlerin olmadığı ülkelerde demokratik gelişimin çok düşük bir seviyede olduğu görülmektedir. Dolayısıyla demokrasinin olgunlaşması, halkın kendini ifade edebilmesi, kamu politikası sürecine katılabilmesi açısından toplumsal hareketlerin gerçekleşmesi

beklenen bir durumdur. Toplumsal hareketlerin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için bir araç olarak müzakere önemli bir yer tutmaktadır.

5. Türkiye’de Toplumsal Hareketler

Yukarıda özetlenen toplumsal hareketler, genel özellikleri ile birçok ülkede görülmekte ise de ülkelere göre farklı süreç ve özellikler de taşıyabilmektedir (Oliver, 1989; Sanlı, 2003). Bu bağlamda, eski veya yeni olarak tasvir edilen toplumsal hareketler Türkiye’de tarihi süreç içinde Avrupa ve ABD’den farklı bir şekilde gelişmiştir. Batı’da Sanayi Devrimi nedeniyle işçi sınıfınca gerçekleştirilen ve eski olarak tasvir edilen toplumsal hareketler, Türkiye’de geç oluşmuştur. Osmanlı dönemi ve Türkiye Cumhuriyeti’nin erken dönemlerinde işçi hareketleri kendi başına bir varlık gösterememiş ve milliyetçi hareketlere eklemlenmiştir (Doğan, 2014).

Eski toplumsal hareketlerin geç oluşmasında sanayinin geç oluşmasının yanında çoğulcu demokratik yönetime geçişin gecikmesi de etkili olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında CHP-DP arasındaki siyasi çekişme, işçilerin örgütlenmesinde kısıtlamalar ve bu örgütlenmeler üzerinde kontrol kurma amaçlı mücadelelere sahne olmuştur (Doğan, 2014). CHP-DP arasındaki bu çekişme, işçi örgütlenmesini geciktirdiği gibi partinin oy tabanı olarak görülen sendikaların kurulmasını, muhalif sendikaların yasaklanmasını ve kontrol edilmesini de beraberinde getirmiştir. Bu mücadelede, işçilerin Sovyetlerde hâkim olan sosyalist rejimin etkisinde kalmamasını amaçlayan ABD’nin yönlendirmesinin de etkisi olmuştur (Doğan, 2014).

1960’larda işçi sendikalaşmasında Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş) ve DİSK gibi yapılar kurulmuş olsa da partilerin bu yapılarla yaklaşımı işçi haklarının gelişmesi yönüyle değil, oy sağlama kaygısı ile olmuştur. Bu yaklaşımda ilk kırılma 1970’lerde CHP’nin ortanın solunda siyaset yapmaya başlaması ile olmuştur (Doğan, 2014:305).

1970’ten sonra işçi örgütlenmelerinde bir artış yaşanmıştır. Hızlanan bu örgütlenme çabaları aslında sosyal ve siyasi yapıdan bağımsız değildir. Ülkedeki sosyal ve siyasi hareketlilik işçi örgütlenmelerine de yansımıştır. Bu bağlamda, komünist, sosyal demokrat ve milliyetçi gibi farklı siyasi kimlikleri temsil eden işçi örgütlenmeleri kurulmuştur (Kara, 2002). Bu örgütlenmeler içinde özellikle DİSK, örgütlenme hızı, işçi ve sokak eylemleri ile dikkat çekmiştir. 1970 öncesinde siyasi partilerin işçi örgütlenmelerini kontrol etme yaklaşımı DİSK’in kurulması ile tersine bir süreci de başlatmıştır (Kara, 2002). Yani toplumsal hareket aktörleri, siyasal hayata etki edecek araçları kullanmak istemiş ve bu bağlamda parti kurma ya da partilere açık destek verme seçeneklerini kullanmıştır (Kara, 2002; Sanlı, 2003).

Bu ilişkide hem sendikaların siyasete hem de partilerin işçilere olan ilgisi sonucu işçiler toplumsal hareketlerin içine çekilmek istenmiştir. Bu isteğe rağmen, 1978 yılından itibaren artan sokak hareketliliği ve terör olayları nedeniyle işçiler sokaklardan çekilmiştir (Doğan, 2014:322). 12 Eylül sonrasında apolitik bir ortam hedeflenmiş olsa da sonraki

yıllarda sendikaların günümüze kadar geçen sürede farklı partilere yakınlaştığı veya partiler tarafından etkilenmeye çalışıldığı görülmüştür. Sendikalar ve partiler arasındaki bu ilişkinin adı ne olursa olsun sonuçta işçiler toplumsal hareketlerin bir aktörü olmuştur.

1970’lerden sonra artan ve işçilerin aktör olduğu toplumsal hareketlerin yukarıda bahsedilen teoriler çerçevesinde değerlendirilmesi önemlidir. Bu sorunun cevabı çalışmamızı da yakından ilgilendirmektedir. Türkiye’de geç oluşan işçi sınıfı, Türkiye’de toplumsal hareketlerin eski mi yeni mi özelliği taşıdığı konusunda soru işaretleri oluşturmuştur. Bu noktada Türkiye’deki toplumsal hareketlerde hem eski hem de yeni özellikler bulunduğu söylenmektedir (Coşkunoğlu, 2006). Bu kapsamda işçi hareketlerinin de hem eski hem de yeni toplumsal hareketlerin özelliklerini taşıdığı söylenebilir. Bu ikilemin sebebi olarak, yukarıda bahsedildiği gibi işçi sınıfının ve sendikaların geç oluşumu ve refah toplumuna geçişte yaşanan gecikme sayılabilir.

6. Araştırmanın Metodolojisi ve Bulguları

6.1. Araştırmanın Amacı ve Metodoloji

Araştırma, 2010-2012 yılları arasında İstanbul Taksim’de kutlanan 1 Mayıs’ın, önceki yıllarla kıyaslandığında, nasıl olaysız bir şekilde gerçekleştirildiğine dair İstanbul Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube personelinin algısını ölçmek amacıyla yürütülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin sonraki yıllarda 1 Mayıs kutlamalarını hazırlayan ve düzenleyen aktörlere yürüttükleri süreçte yardımcı olacağı düşünülmektedir. Araştırma evreni, Taksim kutlamalarının güvenliğini organize eden ve yürüten kamu birimi olan İstanbul Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şubesi olarak seçilmiştir. Araştırmanın anketi 2012 yılı Mayıs-Haziran aylarında uygulanmıştır. Anket, bu şubede çalışan toplam 250 personelden araştırmaya katılmak isteyen 80 kişiye uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 17.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Veriler bu program ile betimleyici ve çapraz analizin dışında T-test analizine tabi tutulmuştur.

Araştırmanın kısıtlılıklarından birisi örneklemdaki polislerin büyük kısmının sendikalarla ilgili büro dışında çalışıyor olmasıdır. Bu çalışanlar 1 Mayıs kutlamaları organizasyon sürecinde rol almamış ancak yürütme aşamasında rol almıştır. Dolayısıyla organizasyona dair görüşleri araştırmaya bir sınırlılık oluşturmaktadır. Araştırmanın bir diğer kısıtlılığı ise katılımcı sayısının 100’ün altında kalmış olmasıdır. Denek sayısının 80 olması nedeniyle SPSS programındaki bazı analizler yapılamamıştır.

6.2. Bulgular

Araştırmaya katılan 80 katılımcıdan 16’sı kadın 63’ü ise erkektir. Katılımcılardan bir tanesi cinsiyeti ile ilgili soruyu cevaplamamıştır. Katılımcıların yaşlarına bakıldığında çoğunluğunun 37-45 yaş aralığında olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1: Katılımcıların Yaş Bilgileri

	n	Oran (%)
20-30 yaş arası	5	6,8
31-36 yaş arası	16	21,6
37-45 yaş arası	28	37,8
46-51 yaş arası	10	13,5
52 yaş ve üzeri	15	20,3

N= 74

Çalışmada katılımcıların güvenlik şubede çalıştıkları süre de sorulmuş ve elde edilen veriler ışığında 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip olanlar az tecrübeli, 10 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olanlar tecrübeli olarak tasnif edilmiştir. Bunun sonucunda katılımcıların % 79,2'sinin Güvenlik Şube'nin çalışma alanlarında tecrübeli olduğu görülmektedir (Tablo 2).

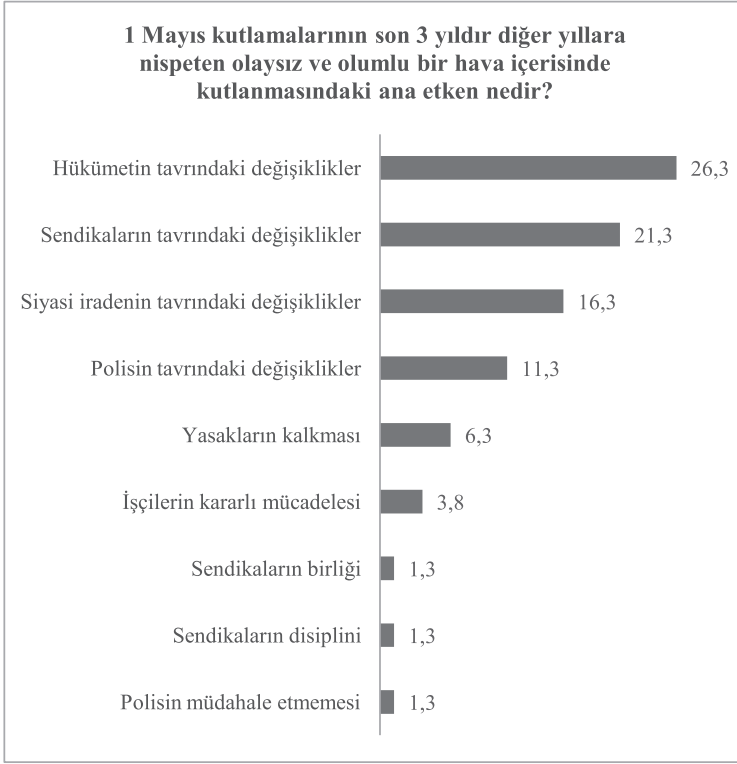
Tablo 2: Katılımcıların Güvenlik Şubedeki Hizmet Süresi

	n	Oran (%)
Az tecrübeli	29	37,7
Tecrübeli	48	79,2

N= 77

Katılımcılara ilk olarak “1 Mayıs kutlamalarının son 3 yıldır diğer yıllara nispeten olaysız ve olumlu bir hava içerisinde kutlanmasındaki ana etken nedir?” sorusu yöneltilmiştir (4. soru). Alınan cevapların analizi sonucunda katılımcıların % 26'sının hükümetin kutlamalara yönelik tavrındaki değişikliğin bu konuda birinci etken olduğunu düşündüğü görülmüştür (Grafik 1). Katılımcıların % 16'sı ise siyasi iradenin tavrındaki değişikliklerin kutlamaların olaysız ve olumlu bir hava içerisinde geçmesinde etkili olduğunu düşünmektedir. Bu iki grup bir arada düşünüldüğünde araştırmaya katılanların % 42,6'sının siyasilerin tavrındaki değişiklik nedeniyle kutlamaların olaysız geçtiğini düşündüğü söylenebilir.

Grafik 1: Taksim'deki Kutlamaların Olaysız Geçmesine Etki Eden Faktörler

N= 80

Tablo 3: Kutlamaların Olaysız Geçmesine Etki Eden Faktörlerin Polislerin Tecrübesine Göre Dağılımı

Sizce, 1 Mayıs İşçi Bayramının son 3 yıldır diğer yıllara nispeten olaysız ve olumlu bir hava içerisinde kutlanmasındaki ana etken nedir?	Dağılımı (%)	
	Az tecrübeli	Tecrübeli
Sendikaların tavrındaki değişiklikler	33,3%	18,2%
Siyasi iradenin tavrındaki değişiklikler	20,8%	18,2%
Polisin tavrındaki değişiklikler	8,3%	15,9%
Hükümetin tavrındaki değişiklikler	25,0%	29,5%
Yasakların kalkması	8,3%	6,8%
İşçilerin kararlı mücadelesi	,0%	6,8%
Polisin müdahale etmemesi	,0%	2,3%
Sendikaların disiplini	,0%	2,3%
Sendikaların birliği	4,2%	,0%

4. soruya verilen cevapların polislerin tecrübelerine göre ne gibi bir değişim gösterdiğini analiz etmek için bu sorunun cevapları ile polislerin tecrübeleri karşılıklı analize tabi tutulmuştur (Tablo 3). Bu analiz sonuçlarına göre az tecrübeli polisler diğerlerine göre, kutlamaların olumlu geçmesinde sendikalar ve siyasi iradenin tavrındaki değişiklikleri daha etkili görürken, tecrübeli polisler diğerlerine göre polisin ve hükümetin tavrındaki değişiklikleri daha etkili görmektedir.

Katılımcılara “1 Mayıs kutlamalarının olaysız geçmesinde sendikaların kendi aralarında uzlaşmalarının etkisi”nin ne kadar olduğu sorulmuştur (5. soru). Bu sorudan kasıt, önceki yıllarda sendikaların kutlamaların Taksim’de yapılması konusunda farklı düşünceleridir. Cevapların analizi sonucunda katılımcıların % 67,6’sının sendikaların arasındaki uzlaşmanın kutlamaların olaysız geçmesinde etkili olduğunu düşündüğü tespit edilmiştir (Grafik 2).

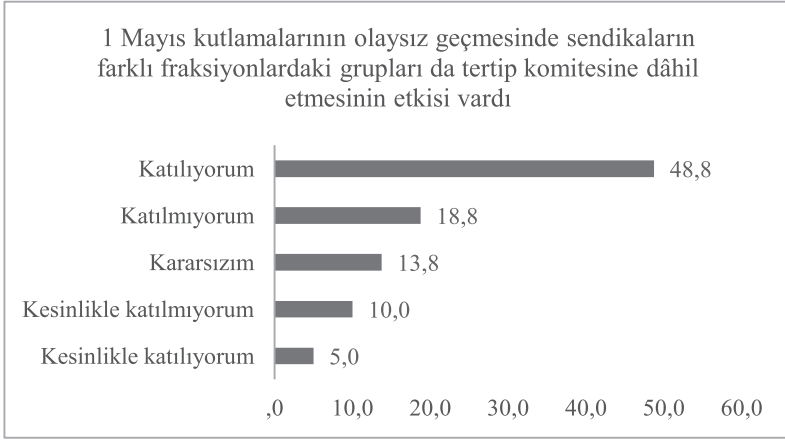
Grafik 2: Sendikaların Kendi Arasında Uzlaşması

N= 80

Araştırmada sendikaların kendi arasında uzlaşmaları dışında, tertip komitesine önceki yıllarda alınmayan farklı fraksiyonların da dâhil edilmiş olmasının ne gibi bir etki sağladığı da sorulmuştur (6. soru). Katılımcıların verdiği cevaplar analiz edildiğinde farklı fraksiyonların tertip komitesine katılmasının kutlamaları olumlu etkilediği yönünde düşünenlerin oranının % 53,3 olduğu görülmüştür (Grafik 3).

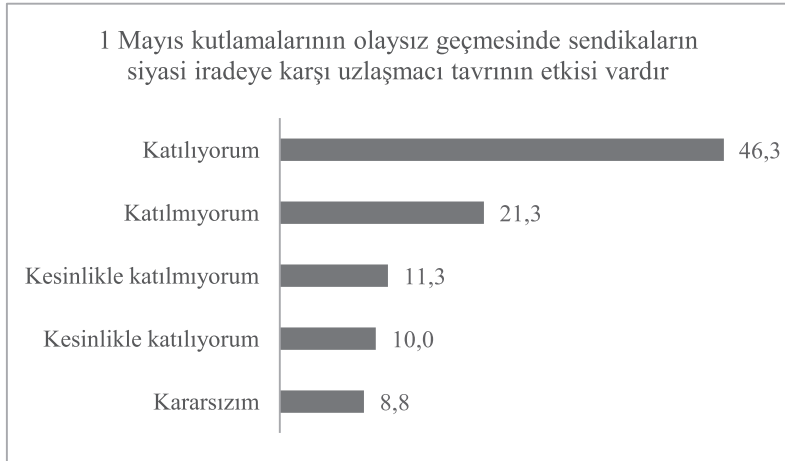
Grafik 3: Fraksiyonların Tertip Komitesine Dâhil Olması

N=80

Taksim'deki kutlamaların olaysız geçmesine sendikaların siyasi iradeyle uzlaşmış olmasının etkisi sorulduğunda (7. soru) ise katılımcıların % 56,3'ünün olumlu cevap verdiği anlaşılmaktadır.

Grafik 4: Sendikaların Siyasi İradeyle Uzlaşması

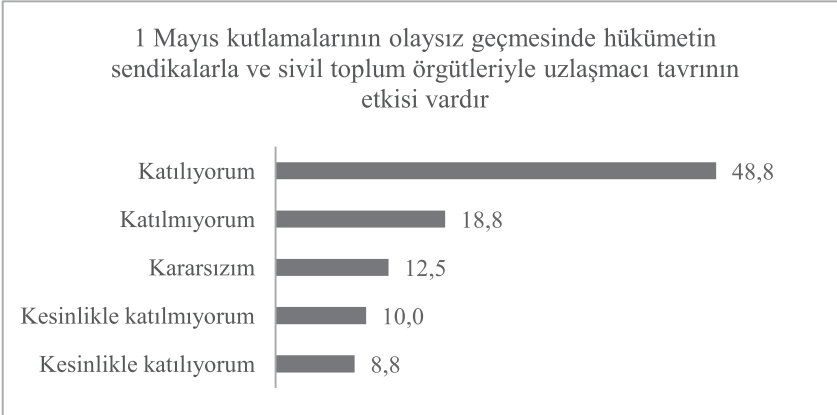
N=80

Katılımcılara “1 Mayıs kutlamalarının olaysız geçmesinde polisin sendikalarla ve sivil toplum örgütleriyle uzlaşmacı tavrının etkisi”nin ne olduğu sorusu yöneltilmiştir (8. soru). Katılımcıların % 61,3'ü polisin sendikalarla ve sivil toplum örgütleriyle geliştirdiği uzlaşmacı tavrın 1 Mayıs kutlamalarının olaysız geçmesinde etkili olduğunu düşündüğü tespit edilmiştir (Grafik 5).

Grafik 5: Polisin Sendika ve STK'larla Uzlaşması

N=80

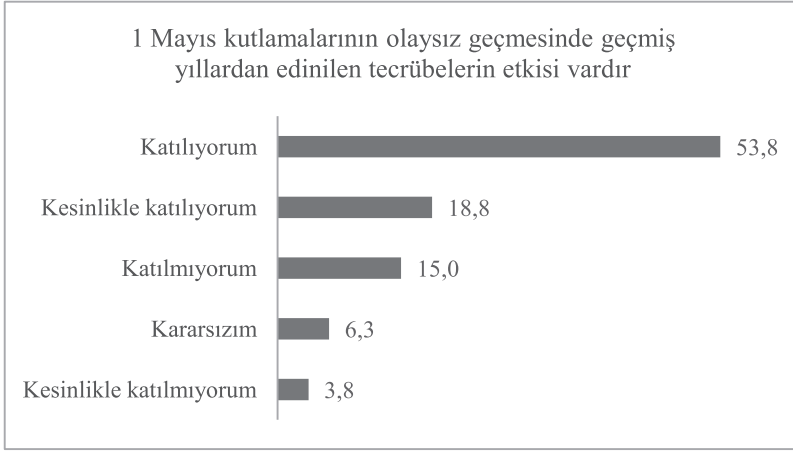
Aynı soruda özne hükümet olarak sorulduğunda (9. soru) ise katılımcıların % 57,6'sının buna olumlu baktığı görülmüştür (Grafik 6).

Grafik 6: Hükümetin Sendika ve STK'larla Uzlaşması

N=80

Araştırmaya/ankete katılanların %72, 6'sı "Taksim'deki kutlamaların güvenlik sorunu yaşanmadan gerçekleşmesinde önceki yıllarda edinilen tecrübelerin etkili" (10. soru) olduğunu düşünmektedir. (Grafik 7).

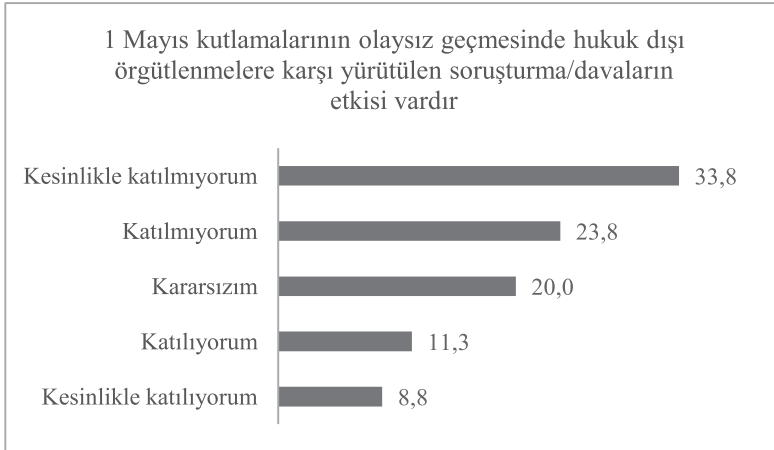
Grafik 7: Geçmiş Yıllardaki Tecrübelerin Etkisi

N=80

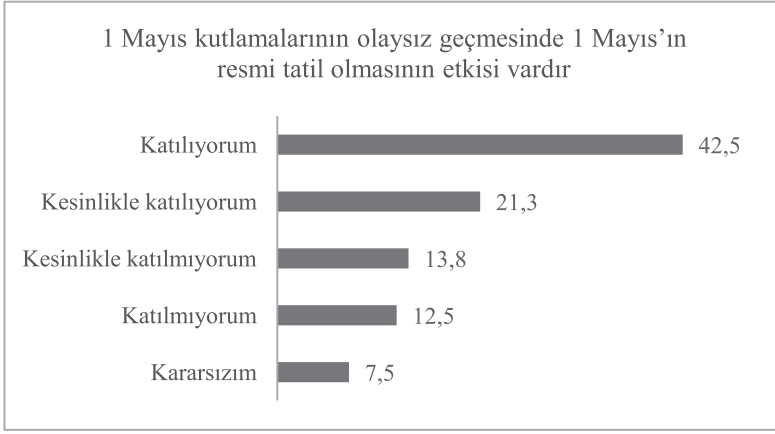
Araştırmaya/ankete katılanların 57,6’sının “Taksim’deki kutlamaların güvenlik sorunu yaşanmadan gerçekleşmesinde o yıllarda hukuk dışı örgütlenmelere karşı yürütülen soruşturma ve davaların etkisi” olduğu düşüncesine (11. soru) katılmadığı görülmüştür (Grafik 8).

Grafik 8: Hukuk Dışı Örgütlenmelere Karşı Yürütülen Soruşturma ve Davalar

N=80

Katılımcıların %63,8’inin “1 Mayıs kutlamalarının olaysız geçmesinde 1 Mayıs’ın resmi tatil olmasının etkili” olduğu düşüncesine/önermesine (12. soru) katıldığı tespit edilmiştir (Grafik 9).

Grafik 9: 1 Mayıs'ın Resmi Tatil Olması

N=80

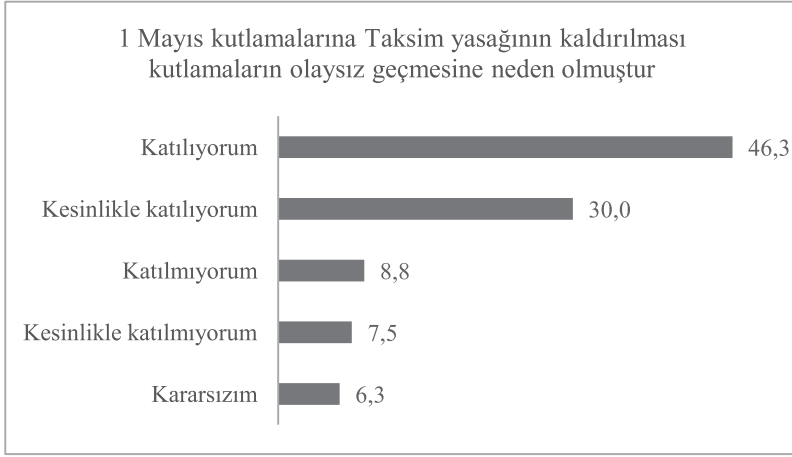
Araştırmada katılımcılara “Taksim’de 1 Mayıs kutlamalarının olaysız geçmesine sendikalar arasında 1 Mayıs’ın bir rekabet değil işçi bayramı olarak algılanmasının etkisi” sorulmuştur (13. soru). Alına cevaplardan katılımcıların % 68,8’inin bu algıya katıldığı görülmektedir (Grafik 10).

Grafik 10: Sendikaların Algısının Değişmesi

N=80

“Taksim kutlamalarının olaysız geçmesinde Taksim yasağının kaldırılmasının etkisi” olup olmadığı katılımcılara son soru (14. soru) olarak yöneltilmiştir. Katılımcıların % 76,3’ü, kutlamaların önemli bir güvenlik sorunu yaşanmadan yapılmasında Taksim’de kutlama yasağının kaldırılmasının etkili olduğunu düşünmektedir.

Grafik 11: Taksim'de Kutlama Yasağının Kaldırılması

N=80

Katılımcıların bu araştırmada verdiği cevapları karşılıklı olarak analiz etmek için 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 ve 14. sorulara verilen cevaplar arasındaki ilişkiye bakılmıştır (Tablo 4). Yapılan analize bu soruların dâhil edilme sebebi ise bu soruların 1 Mayıs Taksim kutlamalarının olaysız geçmesine uzlaşma kültürünün etkisi ve bunun sonucunda atılan adımlara dair veriyi sorgulamasıdır. Bu soruların analizi sonucunda 6.soru ile 7.soru arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yani sendikaların farklı fraksiyonları tertip komitesine dâhil etmesi ile siyasi iradeye karşı uzlaşmacı davranması arasında olumlu yönde bir ilişki bulunmaktadır. Bu ise sendikaların, kendisi dışındaki aktörler olan siyasi fraksiyonlara ve hükümete karşı uzlaşmacı bir tavır sergilediğini göstermektedir.

Tablo 4: Uzlaşmacı Yaklaşım ve Bu Bağlamda Atılan Adımlara İlişkin Korelasyon Tablosu

	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11	S12	S13	S14	
1 Mayıs kutlamalarının olaysız geçmesinde sendikaların kendi aralarında uzlaşmalarının etkisi vardır. S5	r	1									
1 Mayıs kutlamalarının olaysız geçmesinde sendikaların farklı fraksiyonlardaki grupları da tertip komitesine dâhil etmesinin etkisi vardır. S6	r	,160	1								
1 Mayıs kutlamalarının olaysız geçmesinde sendikaların siyasi iradeye karşı uzlaşmacı tavrının etkisi vardır. S7	r	-,166	,326**	1							
1 Mayıs kutlamalarının olaysız geçmesinde polis sendikaları ve sivil toplum örgütleriyle uzlaşmacı tavrının etkisi vardır. S8	r	,377**	,087	,141	1						
1 Mayıs kutlamalarının olaysız geçmesinde hükümetin sendikaları ve sivil toplum örgütleriyle uzlaşmacı tavrının etkisi vardır. S9	r	-,012	,048	,250*	,352**	1					
1 Mayıs kutlamalarının olaysız geçmesinde geçmiş yıllardan edinilen tecrübelerin etkisi vardır. S10	r	,409**	,105	,063	,430**	,142	1				
1 Mayıs kutlamalarının olaysız geçmesinde hukuk dışı örgütlenmelere karşı yürütülen soruşturma/davaların etkisi vardır. S11	r	,324**	,201	,170	,508**	,243*	,376**	1			
1 Mayıs kutlamalarının olaysız geçmesinde 1 Mayıs'ın resmi tatil olmasının etkisi vardır. S12	r	,123	,185	,182	,392**	,135	,330**	,535**	1		
1 Mayıs kutlamaları artık sendikalar arasında bir rekabet değil işçi bayramı olarak algılandığı için kutlamalar olaysız geçmiştir. S13	r	,426**	,313**	,003	,436**	,078	,519**	,443**	,430**	1	
1 Mayıs kutlamalarının Taksim'de yapılma yasağın kaldırılması kutlamaların olaysız geçmesini sağlamıştır. S14	r	,097	-,007	-,088	,108	,024	,192	,338**	,022	,128	1

** Korelasyon 0.01 seviyesinde anlamlıdır.

* Korelasyon 0.05 seviyesinde anlamlıdır.

Tablo 4'te 5. ve 8. sorulara verilen cevaplarda da anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre sendikaların kendi arasında uzlaşarak Taksim'de karar kılması ve polisin de buna olumlu yaklaşmasının kutlamalara olumlu katkı sağladığı söylenebilir. 9. soru ile 7 ve 8. sorular arasındaki ilişkiye bakıldığında hükümetin sendikalara karşı uzlaşmacı tavrı ile sendikaların siyasi iradeye ve polisin sendika ve STK'lara karşı uzlaşmacı tavrı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Tabloda 10. soru ile 5. ve 8. sorular arasında da anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre önceki yıllarda edinilen tecrübeler, sendikaların kendi arasında ve kutlamalara katılmaya çalışan diğer STK'lara karşı uzlaşmacı bir yaklaşım geliştirmesini kolaylaştırmıştır.

Tabloda 11. soru ile 5, 8, 9 ve 10. sorular arasındaki anlamlı ilişkiye bakıldığında; hukuk dışı örgütlenmelere karşı yürütülen soruşturma ve davaların kutlamaların önemli bir güvenlik sorunu yaşanmadan yapılması sürecine etki etmediği ancak sendikaların kendi arasında, sendikaların STK'larla ve polisin sendikalarla yakın ilişkiye geçmesinin ve uzlaşmacı bir tavır sergilemiş olmasının kutlamalara olumlu yönde etki ettiği görülmektedir. Bu sonuç ışığında, katılımcıların kutlamalarda görülen aktörlerin etkilerine inandığı ancak görünmeyen ve kamuoyunda kutlamaların olaylı geçmesine etki ettiği düşünülen hukuk dışı örgütlenmelerin kutlamalara etki etmediğini düşündükleri söylenebilir.

Tabloda 12. soru ile 8, 10 ve 11. sorular arasında da anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yani 1 Mayıs'ın resmi tatil olması, polis ile sendikalar arasında uzlaşmaya dayalı bir ilişki modelinin geliştirilmesinde son derece etkili olmuştur. Diğer taraftan geçmiş yıllardaki acı tecrübeler, 1 Mayıs'ın resmi tatil ilan edilmesi sürecini etkilemiştir. Son olarak resmi tatil olmasına hukuk dışı örgütlenmelerle yürütülen mücadele sürecinin bir etki etmediği de bu sonuçlara eklenebilir.

Tabloya göre cevaplar arasında en çok anlamlı ilişki kurulan soru ise 13. sorudur. Bu soru ile 5, 6, 8, 10, 11 ve 12. soruların cevapları arasında bir ilişki olduğu görülmektedir. Burada sendikalar arasında 1 Mayıs'ın bir rekabet ortamı olarak değil de bir bayram olarak algılanıp ona göre hazırlık yapılmasıyla bazı konuların ilişkili olduğu görülmektedir. Bu algının oluşması sonucunda 5. ve 6. soruya verilen cevap olarak sendikaların kendi arasında ve sendikalarla siyasi fraksiyonlar arasında uzlaşmanın hâkim olması zaten beklenen bir sonuçtur. Bu algının oluşması, sonucunda polisin de sendika ve STK'lara karşı tavrında yumuşama olduğu anlaşılmaktadır. Sendikaların kutlamaları bayram olarak algılamasında geçmiş yıllarda edinilen acı tecrübelerin yanı sıra bu günün resmi bayram olarak kabul edilmesi de etkili olmuş olabilir. Diğer taraftan sendikaların bu algısının oluşmasında hukuk dışı örgütlenmelere karşı yürütülen sürecin etkili olmadığı da söylenebilir. Tablodan elde edilebilecek son veri ise Taksim yasağının kaldırılmasına hukuk dışı örgütlenmelere karşı yürütülen sürecin ilişkili olmadığıdır.

Araştırmada elde edilen verilerden 5, 7, 8, 9, 10 ve 11. sorulara verilen cevapların frekanslarına bakılmıştır (Tablo 5). Bu soruların seçilme sebebi ise soruların uzlaşma kültürü ve buna etki eden/bunun etki ettiği düşünülen eylemler olmasıdır. Sorulara verilen cevaplar gerekli faktör analizleri yapıldıktan sonra uzlaşma ölçeği oluşturulmuştur.

Tablo 5: Uzlaşma Ölçeği

	n	Oran %
Katılıyorum	40	52,6
Kararsızım	21	27,6
Katılmıyorum	15	19,7

N= 76

Oluşturulan bu yeni ölçeğe göre katılımcıların uzlaşma ölçeğine katıldığı görülmektedir. Yani katılımcılar Taksim’de yapılan kutlamaların önceki yıllara nazaran olaysız geçmesinde aktörler arasında uzlaşma kültürüne dayalı bir iletişim modelinin benimsenmesinin etkili olduğunu düşünmektedir.

7. Sonuç

Araştırmaya katılanların yaklaşık % 80’inin Güvenlik Şube’deki çalışma süresinin 10 yıldan fazla olması nedeniyle katılımcıların geçmiş yıllardaki 1 Mayıslar ile 2010-2012 arasındaki kutlamalara dair görüşleri önem kazanmaktadır. Bu bağlamda katılımcılar, incelemeye konu olan dönemdeki kutlamaların şiddet içeren eylemler olmaksızın gerçekleşmesinde polis, sendika, hükümet ve STK’lar arasında oluşan bir uzlaşma kültürünün etkili olduğunu düşünmektedir. Bu uzlaşma kültürünün devam etmesi halinde önümüzdeki yıllarda da 1 Mayısların aslına ve amacına uygun olarak kutlanacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla kutlama sürecinde rol alan bütün aktörlerin, takip eden yıllarda da bu uzlaşma kültürü çerçevesinde hareket etmesi önemlidir. Müzakere sonucunda bir uzlaşmaya ulaşılması halinde Taksim’deki kutlamaların şiddet içeren eylem olmaksızın gerçekleşeceği yani bir sürpriz olmadan gerçekleştirileceği söylenebilir (ACPOS, 2010).

Araştırmadan anlaşıldığına göre sendika ve STK’ların bu süreçte ilk defa uzlaşmış olması Coşkunoglu’nun (2006) söylediklerini de bir bakıma doğrulamaktadır. Yani Türkiye’de toplumsal hareketler işçilerin tek aktör olduğu eski toplumsal hareketlere benzemekten, çalışmanın kapsadığı yıllarda çok kimlikli bir hale dönüşerek yeni toplumsal hareketlerin özelliğini taşımaya başlamıştır. Bu bakımdan hala Türkiye’de toplumsal hareketlerin eski ve yeni özellikleri beraber taşıdığı söylenebilir.

Yeni Toplumsal Hareketlerin özelliklerini taşıyan katılımcıların 1 Mayıs’ı bir rekabet ortamı olarak değil de müşterek hareket edilmesi gereken bir ortam olarak görmeleri ve öyle hareket etmeleri önemli bir çıkarımdır. Bu bağlamda, günümüz toplumsal hareketleri anlayışına da uygun olarak artık 1 Mayısların sadece işçilerin bayramı olduğu düşüncesi yetersiz kalmaktadır. Kolluk güçlerinin, sendikaların ve STK’ların artık 1 Mayıs’ı özgürce ifade hakkının kullanıldığı bir bayram olarak görmesi beklenmektedir. Bir başka deyişle 1 Mayıs’ların artık sivil alanın genişletildiği bir hareket olması gerekmektedir (Çayır, 1999).

Araştırma bulgularından ortaya çıkan uzlaşma kavramının bundan sonraki yıllarda hem kamu yöneticileri hem de sendika ve STK yöneticileri için bir motivasyon kaynağı olması beklenmektedir. Çünkü 2010-2012 yılları arasındaki kutlamaların şiddet içeren eylem olmaksızın gerçekleşmesinde en önemli etken olduğu düşünülen uzlaşma, bundan sonraki yıllarda yapılacak kutlamaların da amacına uygun olarak gerçekleşmesini sağlayacaktır. Bu bağlamda sendika ve STK yöneticilerinin 1 Mayısları bir rekabet veya reklam aracı olarak görmemesi gerekir. Diğer taraftan kamu yöneticilerinin, özellikle de polis yöneticilerinin, 1 Mayıs kutlamalarına yönelik pozitif bir tavır sergilemeleri başta sendikalar olmak üzere bütün aktörlerle uzlaşmaya dayalı bir ilişki modelinin geliştirilmesini kolaylaştıracaktır.

Yukarıdaki bulgular çerçevesinde Taksim’de kutlamaların olaysız bir şekilde gerçekleşebilmesi için öncelikle emniyet yetkililerinin 1 Mayıs kutlama süreci başlangıcında alanda kutlama yapılması yönünde irade göstermeleri gerekir. Emniyet yetkililerinin bu iradeyi göstermemesi halinde daha üst yetkililerin ve siyasilere bu konuda doğru karar alması zorlaşacaktır. İkinci olarak, emniyet yetkilileri kutlamaları düzenleyecek tertip heyeti ile olan iletişim sürecinde “kutlamaların nasıl gerçekleştirilebileceği” sorusuna müzakere yaparak cevap aramalıdır. Çünkü iç güvenlik hizmetlerinin yürütülmesinde önemli bir aktör olan polisin görevi, ifade hürriyeti kapsamında değerlendirilebilecek bu tür kutlamaları yasaklamak değil aksine herhangi bir güvenlik sorununun yaşanmadığı bir ortamda gerçekleşmesi için gerekli tedbirleri almaktır (Office for Democratic Institutions and Human Rights, 2007; Police Executive Research Forum, 2011; Mike, 2012; Hançerli vd., 2013). Kutlamaların diğer aktörü olan sendikalar ve diğer STK’lar, kutlamaların herhangi bir güvenlik problemi yaşanmadan gerçekleştirilmesinden birinci derecede sorumlu olan polis yetkilileri ile görüşmeden önce kendi aralarında bir uzlaşma sağlamalıdır. Sendika ve STK’lar kendi arasında uzlaşmaz ve emniyetten farklı taleplerde bulunur iseler bu kutlamaların gerçekleşmesini olumsuz yönde etkileyecektir. Son olarak, konunun aktörleri nasıl ki hazırlık ve uygulama sürecinde bir araya gelip çalışmaktadır, bunun gibi kutlamalar sonrasında da bir araya gelerek bir değerlendirme yapmalıdırlar. Yapılacak bu değerlendirmede süreçte karşılaşılan zorluklar ve güzel uygulamalar ortaya konulmalı ve bunlar gelecek yıllarda dikkate alınmak üzere yazılı hale getirilmelidir. Bu uygulamanın devamı ise kutlamaların gerçekleşmesi için izlenen sürecin yazılı hale getirilmesi ve izlenecek usullerin kayda alınmasıdır. Böylelikle hem emniyet birimlerinde hem de sendikalar ve diğer STK’lar da 1 Mayıs kutlamalarının güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesi konusunda önemli bir kurumsal hafızanın oluşması sağlanacaktır. Bu yöntemle oluşturulan kurumsal hafıza sayesinde 1 Mayıs kutlamalarının anlamına uygun bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak daha da kolaylaşacaktır.

KAYNAKLAR

- ACPOS. (2010). **Manual of Guidance on Keeping the Peace**. Bedfordshire.
- Atalay, Esra, (1993). “Türkiye’de Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Özgürlüğü”, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi**.

- Büyükdöğeri, Ethem, (1994). **Toplumsal Olaylar ve Müdahale Esasları**, Ankara: EGM Basımevi.
- Cohen, Jean. (1999), “Strateji ya da Kimlik: Yeni Teorik Paradigmalar ve Sosyal Hareketler”, Kenan Çayır (Der.), **Yeni Sosyal Hareketler Teorik Açılımlar**. Kaknüs:İstanbul, s. 109-129.
- Coşkunoğlu, Mustafa Kemal. (2006). “Süreklilik ve Kopuş Teorileri Bağlamında Türkiye’de Eski ve Yeni Toplumsal Hareketler”. **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 61(1). ss.67-102.
- Çayır, Kenan. (1999), “Toplumsal Sahnenin Yeni Aktörleri: Yeni Sosyal Hareketler”, Kenan Çayır (Der.), **Yeni Sosyal Hareketler Teorik Açılımlar**. Kaknüs:İstanbul, s. 13-33.
- Çetin, Canan ve Arslan, Mehmet Lütfi. (2014). **Müzakere Teknikleri**. 5. Baskı. İstanbul:Beta.
- Çetinkaya, Doğan (2008), “Tarih ve Kuram Arasında Toplumsal Hareketler”, Y. Doğan Çetinkaya (Der.), **Toplumsal Hareketler Tarih, Teori ve Deneyim**, İletişim:İstanbul, s. 25-71.
- Çetinkaya, Doğan (2014), “Tarih ve Kuram Arasında Toplumsal Hareketler”, Y. Doğan Çetinkaya (Der.), **Toplumsal Hareketler Tarih, Teori ve Deneyim**, 2. Baskı. İletişim:İstanbul, s. 25-71.
- Della Porta, Donetalla and Tarrow, Sidney, (2005). “Transnational Processes and Social Activism: An Introduction”, Donetalla Della Porta and Sidney Tarrow (Ed.). **Transnational Protest and Global Activism**. Lanham:Rowman and Littlefield.
- Demiroğlu, Elif Topal. (2014). “Yeni Toplumsal Hareketler: Bir Literatür Taraması”. **Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi**, 2(1). ss.133-144.
- Dirlik, Arif (2014), “Pasifik Perspektifinde Toplumsal Hareketler: Çağdaş Radikal siyasetin Soyağacı Üzerine Düşünceler”, Y. Doğan Çetinkaya (Der.), **Toplumsal Hareketler Tarih, Teori ve Deneyim**, 2. Baskı. İletişim:İstanbul, s. 75-93.
- Doğan, M. Görkem (2014), “Türkiye’de Örgütlü Emek Hareketinin Tarihi Üzerine”, Y. Doğan Çetinkaya (Der.), **Toplumsal Hareketler Tarih, Teori ve Deneyim**, 2. Baskı. İletişim:İstanbul, s. 293-343.
- Fricke, Dieter, (2008), **1 Mayıs’ın Kısa Tarihiçesi**, İstanbul: Umut.
- Gökcül, Banu. (2015). **Stratejik İlişki Kurma Müzakere**. İstanbul:Alfa.
- Güreli, Nail, (1979), **İki 1 Mayıs**, İstanbul: Gür Yayınları.
- Hançerli, Süleyman; Duru, Hacı ve Gergin, Nadir, (2013), “Toplumsal Olaylarda ve Kanunsuz Eylemlerde Katılım ve Saldırganlık”, **Polis Bilimleri Dergisi**, 15(2), ss.109-134.

- Johnston, Hank; Larana, Enrique ve Gusfield, Joseph R. (1999), “Kimlikler, Şikayetler ve Yeni Sosyal Hareketler”, Kenan Çayır (Der.), **Yeni Sosyal Hareketler Teorik Açılımlar**. Kaknüs:İstanbul, s. 131-161.
- Kara, Hakan Batırhan, (2002), “Kuruluşundan 12 Eylül 1980’e Kadar DİSK-Siyaset İlişkisi”, **Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul.
- Le Bon, Gustave, (1896), **The Crowds a Study of the Popular Mind**, Kichener:Batoche Books.
- Le Bon, Gustave, (2012), **Kitleler Psikolojisi**, Hasan İlhan (Çev.), Ankara:Alter.
- McCarthy, John D. and Zald, Mayer N. (1987). “Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory”. **Social Movements in an Organizational Society**, New Jersey:Transaction Books, pp.149-172.
- Mike, Masterson (2012), “Crowd Management Adopting a new Paradigma”, **FBI Law Enforcement Bulletin**, Vol. 81, No. 8, pp.1-6.
- Office for Democratic Institutions and Human Rights (2007), **Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly**. 2. Edition. OSCE:Warsaw.
- Oliver, P. E. (1989). “Bringing the Crowd Back in: The Nonorganizational Elements of Social Movements”. **Research in Social Movements, Conflict and Change**, 11(1989), pp.1-30.
- Police Executive Research Forum (2011). “A “Softer” Approach to Crowd Management: The Vancouver Model”, **Managing Major Events: Best Practices from the Field**, p. 7-10.
- Sanlı, Leyla. (2003). “Yeni Toplumsal Hareketler ve Gelişme Koşulları”. **İktisat Fakültesi Mecmuası**, 53(1), ss.55-70.
- Tilly, Charles. (2008). **Toplumsal Hareketler 1768-2004**, Orhan Düz (Çev.). İstanbul:Babil.
- Tilly, Charles (2014), “Toplumsal Hareketler 21. Yüzyıla Giriyor”, Y. Doğan Çetinkaya (Der.), **Toplumsal Hareketler Tarih, Teori ve Deneyim**, 2. Baskı. Emre Ergüven (Çev.), İletişim:İstanbul, s. 153-197.
- Touraine, Alain. (1985). “An Introduction to the Study of Social Movements”. **Social Research**, 52(4). pp.749-787.
- Wiewiorka, Michel. (2005). “After New Social Movements”. **Social Movement Studies**, 4(1). pp.1-19.